

4. Několik poznámek pro soudce k úsudku o vyloučení potomstva «*bonum prolis*»

ICDR. KAREL ORLITA
soudní vikář DCS v Brně

Právní nauka i jurisprudence stanovuje, že vyloučení dobra potomstva «*bonum prolis*» jakožto podstatného prvku manželství činí manželskou smlouvu neplatnou. Vyloučení *bonum prolis* spočívá ve vyloučení práva na adekvátní počínání, které vede k početí a narození dětí "...*qui, dum consensum praestat, propositum gerit nullum generandi filium, non habet intentionem prolis, sine qua matrimonium esse non potest*" (cfr. coram De Jorio, decisio diei 14 decembris 1966, in SRRDec., vol. LVIII, pag. 915) nebo "*Matrimonium est nullum ob exclusum omne ius ad coniugalem actum et non tantum ob exclusam generationem prolis, si uterque vel alteruter de coniugibus ea conditione nuptias ineat, ut copula carnalis perverso more perficiatur, v. g. a viro, cuius penes capsula indutus sit, vel a muliere, quae ingressum seminis in uterum pessario oclusio praepediverit*" (cfr. coram De Jorio, decisio diei 19 februarii 1966, in SRRDec., vol. LVIII, n. 4). Jak bylo řečeno, nesmí se zapomenout na to, že ne jakýkoliv defekt v praktikování sexuálního života nebo jakýkoliv nedostatek v zodpovědnosti k početí a narození způsobuje nulitu manželství, ale jenom vyloučení strukturálního principu plodnosti manželství a práva manžela/ky k úkonům, jež k tomu korespondují. Jak stanovila klasická nauka (např. S. Tomáš Aquinský) je relevantní pouze takové vyloučení potomstva, které zasahuje «*intentio prolis*» = úmysl, disponovanost k potomstvu, neboli že je relativní k potomstvu «*in suis principiis*» = v linii principu. Jistěže toto vyloučení musí být ve vůli snoubence přítomno alespoň virtuálně (tj. ve formě opravdového rozhodnutí - přijatého a neodvolaného) v momentu uzavření sňatku. Jakékoliv pozdější rozhodnutí, i kdyby se jednalo o pravé vyloučení principu nezasahuje do platnosti manželství (např. moje manželství nejde dobře a tedy nebudu mít děti, abych je nevystavil/a stresu).

Od časného vyloučení početí dětí, které může determinovat platnost svazku "*iuxta recentiorem iurisprudentiam rotalem, etiam exclusio temporanea, si ipsum ius attingat illudque positive recuset, matrimonium irritare valet cum ius ad prolis generationem nedum mutuo, sed et in perpetuum tradi et acceptari debet. Nam ubi contrahens ius naturae spernens ac positive reiciens, seipsum unicum fontem iuris, in re coniugali dicere ac retinere praesumat, et consequenter decernat hoc iure ad proprium arbitrium utendum esse per eiusmodi intentionem, si iuridice demonstrata fuerit, posse vulnerari ipsam essentiam coniugalis consensus ambigendum non est*" (cfr. coram Funghini, Triveneti seu Goritien, decisio diei 15 aprilis 1997, in *Monitor Ecclesiasticus*, vol. LXXV, 2000, pag. 22, n. 4) rozlišujeme pouhé oddálení početí dětí. Kdo oddaluje početí dětí přijímá v linii principu potomstvo, ale odkládá jeho narození na určitý čas (např. první dva roky po manželství), a jestliže by i «neplánovaně» přišlo, manželé by ho přijali. Při takovém jednání manželé obvykle používají k oddálení potomstva přirozené a dovolené metody. Takové jednání neneguje princip přijetí potomstva ani ve svém cílu ani ve svých prostředcích. Od prostého oddálení potomstva se odlišuje podmíněčné vyloučení, které determinuje platnost manželství: "*Intentio generationi prolis*

contraria tunc tantum irritare potest matrimonium si contrahens intendat vel in perpetuum vel pro determinato vel indeterminato tempore vel hypothetice et conditionate se abstinere omnino ab actibus per se aptis ad prolis generationem humano modo positis, ius ad eosdem denegando vel eosdem peragere turpiter statuat, frustrans eorum naturalem ordinationem, ita iure ad proprium arbitrium utendo" (cfr. coram Palestro, Romana, decisio diei 29 ianuarii 1986, in ARRT Dec., vol. LXXVIII, pag.78, n.7), neboť kdo ve skutečnosti vylučuje na čas, popírá principiálně příchod potomstva a, i když ve vymezeném čase, upírá právo spoluzaměstnaná na takové úkony, které sami v sobě vedou k početí dětí: "*si quis constituat non concedere comparti ius ponendi actus per se aptos ad prolis generationem, nisi quando concordia vitae communis experimento comprobata sit, consensum matrimonialem praestat tantummodo sub condicione de futuro...*" (cfr. coram De Iorio, Romana, decisio diei 6 martii 1968, in SRRDec., vol. LX, pag.182, n.5). K zabránění zrození potomstva a upření práva partnera, vylučující obvykle používá vysoce účinné antikoncepční prostředky a jiné nedovolené praktiky. Závěrem lze tedy zjednodušeně konstatovat: kdo odkládá potomstvo jakoby říkal: «chci děti, ale považuji nynější čas za nevhodný»; kdo vylučuje na čas a/nebo podmíněně říká: «nyní nechci mít děti, ale neodmítám možnost změnit svůj názor, v případě, že se naplní jistá skutečnost, která je pro mě určující pro zrod potomstva» (ekonomická situace, zdárný průběh manželství atd.). V prvním případě převažuje úmysl mít děti, zatímco v druhém převládá popření potomstva spolu s arbitrárním rozhodováním o dětech.

Vyloučení potomstva v podmíněčné formě se stane absolutní a zneplatňující, kdykoliv narození dětí je podřízeno uskutečnění nějaké události, která by se nikdy nemohla uskutečnit; nebo podmíněna nepředvídatelnými předpoklady, nedeterminovanými či sloužícími za záminku, takové z kterých vyplývá odmítnutí potomstva jakožto nedeterminované v čase: v tomto případě je jedná o skutečné vyloučení práva *ad coniugalem actum* (c. Brennan, 24.10.1966, in SRRD, 58 (1976), p. 522, n. 5).

Literatura:

- A. D' AURIA, *Il consenso matrimoniale*, Aracne, Roma 2007, str. 474 – 541;
- P. BIANCHI, «Il pastore d' anime e la nullità del matrimonio», QDE 93/2, str. 196 – 219;
- F. CATOZZELLA, *Distinzione tra ius ed exercitium iuris*, LUP, Città del Vaticano 2007;
- P. MONETA, «Il bonum prolis e la sua esclusione», in *Diritto matrimoniale canonico*, vol. II, LEV, Città del Vaticano 2003, str. 584 -300;
- A. STANKIEWICZ, «L' esclusione della procreazione ed educazione della prole», in R. FUNGHINI, ed, *La Simulazione del consenso matrimoniale canonico*, LEV, Città del Vaticano 1990, str. 149- 187; a další.

